

KAITSELIIDU DOKTRIIN

Konflikt ja jõu kasutamine

KAITSELIIT

Konflikt ja jõu kasutamine

Tänases ebakindlas ja kiiresti muutuv maailmas toimub strateegiline juhtimine sageli olukorras, mida kirjanik A. A. Milne oma raamatutegelase Winny Puhhi sõnadega kirjeldaks: „Enne kui midagi otsima asuda, oleks hea teada, mida otsima asuda.“

Olemuse ja iseloomu eristamine. Olemus ja iseloom on erinevad asjad. Olemus on sünnipärane ja püsiv, iseloom areneb. Konflikti korral on selle erinevuse arvestamisel oluline tähendus maismaa tegevuskeskkonnale. Nii konflikti olemuse kui ka iseloomu ja nende poolt maismaakeskkonnale avaldatava mõju uurimisest tõuseb kahesugust kasu. Esiteks süveneb tunduvalt arusaam konfliktikeskkonnast, mis omakorda suurendab operatsiooni edukuse võimalikkust. Teiseks saab teha tasakaalustatud järeldusi, milleks maavägi peab olema suuteline. Ainult olemuse põhjal tehtavad järeldused ei võimalda valmistada plaane ja üksusi ette kõigiks nüüdisaegse keskkonna peensusteks. Üksnes iseloomul põhinev kava võib ühe korra õnneks minna, kuid selle jätkuv edukus oleks juba vedamine. Seetõttu on oluline tasakaalustatud lähenemine: olemus kõigepealt, kujundatuna iseloomust.

Eesti ei ole huvitatud sõjast, kuid agressiivse naabri tegevusi jälgides võib oletada, et sõda võib tunda huvi Eesti vastu.

Konflikti olemus

Konflikti ja sõja iseloom muutuvad, kuid nende olemus on muutumatu. Selle keskmes on poliitika ja poliitika võib õigustada vägivalda kasutamist eesmärkide saavutamise nimel. Kuid poliitika töövahendina alguse saanu võib muutuda millekski vähem põhjendatuks, sest konfliktis osalemine kujundab poliitikat ja muudab konflikti ennast. Konflikt kujutab endast pidevat võitlust mõistmise, soodsa võimaluse ja kontrolli saavutamise nimel. Kuigi edukas osalemine konfliktis eeldab alati selle lahtimõtestamist ajakohastes oludes, ei muutu selle püsilik olemus kunagi, muidu poleks see enam konflikt. Konflikt jääb alati vägivaldseks jõukatsumiseks, juhuse, riski ja poliitika kombinatsiooniks, mille põhiolemus on inimlik ja ettearvatu. Alati on olemas:

a) **hõõrdumine.** Kui parafraseerida Carl von Clausewitzit, on hõõrdumine jõud, mis nurjab tegevuse, muudab lihtsa raskeks ja raske näiliselt võimatuks¹. Hõõrdumine võib olla vaimne, põhjustatud näiteks otsustamatusest, või füüsiline, mille on esile kutsunud näiteks vägivald. Selle võib olla väljastpoolt peale surunud vastane või keskkond, aga see võib olla ka iseenda tekitatud, näiteks viletsa plaani tõttu;

b) **ebakindlus ja kaos.** Ükskõik kui palju infot konflikti kohta on, ikka on see looritatud sõjandusega, mis tekitab ebakindlust ja kaost. Kaosest kasvavad korratus ja segadus, mis on nii ettearvamatud, et tunduvad juhuslikud. See on konfliktile loomupärane. Konflikt on inimtegevus – erinevate seisukohtade vastandumine –, mida iseloomustavad ebakindlus ja ebatäpne või vastukäiv informatsioon. Kaost võivad vastased meelega süvendada ja see pakub enesekindlatele võimalusi juhust kasutada. Nii et seda tuleb pigem ära kasutada kui välja kannatada;

¹ Clausewitz, Carl von. On War. Everyman's Library. New York & London & Toronto: Alfred A. Knopf, 1993. P. 138.

PROJEKT

c) **vägivald ja oht.** Vägivalla tarvitamine või sellega ähvardamine on vahend, mille abil üks konflikti osapool püüab teise üle võitu saavutada. Vägivald toob kaasa verevalamise, hävingu ja inimkannatused. See tekitab üllatust, šokki, ohtu ja hirmu. Ohtu – ehk kahjusaamise võimalust – põhjustab jõu, hävingu või muude sunnivahendite kasutamine või nendega ähvardamine. Lisaks äratavad ohud hirme ja hirmud uusi ohte. Ohu vastuabinõud leiduvad võitlusvõimsuses, eriti selle moraalses komponendis;

d) **inimlik stress.** Kuigi tehnoloogia avaldab mõju sellele, kuidas inimene reageerib konflikti iseloomule, jääb inimlik stress alati alles. Lahing ja võitlemine võivad olla kohutavad ning kartus kogeda vägivalda, ohtu, hirmu, kurnatust, üksindust ja puudust mõjutavad ebasoodsalt kõikide asjaosaliste tahet. Sama sageli kui füüsilised tulemused, otsustab lahingu edukuse kummagi poole psühholoogiline võime neid pingeid taludes oma sidusust ja tahet kaitsta.

Mõjud maismaakeskkonnale. Maismaakeskkond on inimestele võitlemiseks ja ellujäämiseks alati füüsiliselt, füsioloogiliselt ja psühholoogiliselt nõudlik, ohtlik ja katsumusterohke. Keskkonna olemus tuleneb maastikust, kliimast, inimdünaamikast ja sõjalise tegevuse tagajärgedest, mida seletatakse alljärgnevalt.

a. **Maastik.** Maismaakeskkonna peamine iseloomustaja on maastik: avatud, rohumaa, haritud maa, metsad, jõed, voored, küngad, sood, linnastud ja rannikud. Igaüks neist toob kaasa teatud piiranguid ja vabadusi, esitades erinevaid nõudmisi inimestele ja varustusele. Nii inimesed kui ka varustus peavad suutma operatsiooniruumi maastikul tegutseda. Maastik võib takistada sidepidamist ja aeglustada liikumist, kuid samal ajal pakkuda kaitset ja varju. Tehnoloogia aitab maastikku kasutada, lühendades vahemaid ja aidates maastikust tulenevate piirangute mõju vähendada. Inimesed saavad maastikku muuta takistusi kõrvaldades või tõkestades. Nad peavad isiklikult suhestuma selle füüsilise maailmaga, milles nad elavad; nad on sunnitud seda nägema, tundma selle tekstuuri, seda haistma, kuulma selle helisid ja kogema selle tekitatud ebamugavusi. Lähedalt vaadates erineb maastik tavaliselt sellest, millisena see kaugemalt paistab. Tehnilistest seadmetest on väga lihtne ilma jääda ning siis peab inimene vastu pidama osana loodusest ja ürgsetes tingimustes, toetudes instinktile, leidlikkusele, oskustele, maskeeringule ja füüsilisele jõule.

b. **Kliima.** Maastiku nõudlikkust toob veelgi enam esile kliima: kuumus, külm ja sademed. Kliima halvendab või täiustab maastikku, muutes seda mõnikord jäädavalt. See mõjutab nähtavust, pinnast ja liikumiskiirust, aga ka füüsilist ja virtuaalset suhtlust. Inimesed on kliimamõjutustele nii füüsiliselt kui ka psühholoogiliselt äärmiselt vastuvõtlikud. Kliima võib isoleerida, nõrgestada ja tappa. Kuid see hoiab ka elus, pakub kaitset ja varju ning soodsaid võimalusi. Kliimaga on seotud valgus – konflikt pimeduses on sageli väga erinev konfliktist päevavalgel. Kliima ja maastiku koosmõju avaldab dramaatilist mõju tegevuskeskkonnale, näiteks talvine soo võib muutuda kergemini läbitavaks. Selliseid mõjusid saab harva ainult tehnika abil olematuks muuta. Need tuleb ületada inimtahte ja kannatlikkuse ning läbimõeldud kombineeritud tegevuste abil.

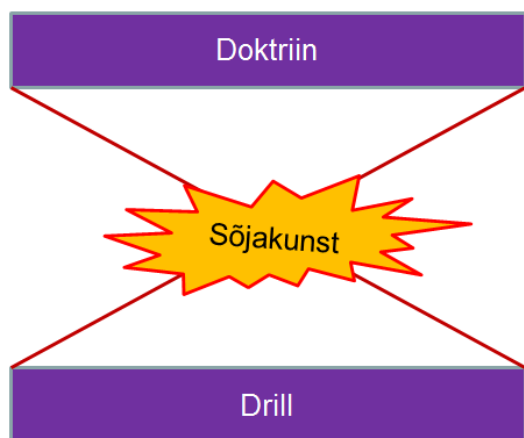
c. **Inimdünaamika.** Kõige alamal tasandil motiveerivad inimolendit kolm asja: ellujäämine, omakasu ja väärtused. Ohuga silmitsi seistes nad paratamatult põgenevad, tarduvad või võitlevad. Näiteks teades oma üksuste nõrka ettevalmistust ja madalat moraali, aetas lord Wellington oma jalaväe positsioonid Waterloo lahingus kungaste tagumistele nõlvadele, vältides niimoodi silmsidet vastasega. Operatiivkunsti teostamise kõrval oli see muuhulgas vajalik selleks, et Napoleoni

PROJEKT

kaardiväe rünnaku korral oleks Briti sõdurite reageerimisaeg nii lühike, et nad peaksid ellujäämiseks võitlema, pikema reageerimise korral oleks olnud tõenäoline nende põgenemine². Inimeste käitumine on loomupäraselt konkureeriv ja mitte alati mõistuspärane, nende tegevus toob kaasa nii tahtmatuid kui ka tahtlikke tagajärgi. Inimesed püüdlevald oma keskkonna kontrollimise, kasutamise ja kaitsmise poole. Nad vahetavad asupaika, et saada juurdepääs ellujäämiseks või edasijõudmiseks vajalikele ressurssidele. Nad suudavad muuta maastikku. Inimesed on põhimõtteliselt edumeelsed, otsides alati seletusi ja lahendusi, nad on võimelised kõike kahtluse alla seadma ning ajendatud võimu- ja edupüüdlustest. Selline areng võib viia lõpuks erineva intensiivsusega konfliktideni, sealhulgas ka vägivaldseteni. Konflikti kistakse nii võitlejad, tardujad kui ka põgenejad ning see toob kaasa kaotusi, hävingut ja surma. Et inimesed elavad maismaakeskkonnas, on just see paigaks, kus konflikt – see põhimõtteliselt inimlik tegevus – enamasti aset leiab ja tavaliselt lahendatakse.

d. **Sõjalise tegevuse tagajärjed.** Maismaakeskkonnas puhkev konflikt on alati kompleksne ja sõltuvuses maastikust, kliimast ja inimdünaamika sõjalise tegevuse tagajärjedest, kujundades samal ajal neid endid:

1) maismaaüksused – maavägi ja Kaitseliit – on suurearvulised, kuid enamiku sellest moodustavad üksikisikud, kes ei pruugi tingimata ühiselt tegutseda. Üksused koosnevad paljudest indiviididest, kes liiguvad ringi üksi või gruppides, et mõju avaldada, otsuseni jõuda või ennast kaitsta. Iga inimene on eraldi manööverüksus oma eripäraste instinktide, arusaamade, riskisuhtumise ja otsustamismeetoditega. **Seetõttu tuleb kasutada ühtseid doktriine ja drille tagamaks, et üksused tegutseksid ühise eesmärgi nimel ning liiguksid vajadusel samas suunas.** Kuid rangeid juhiseid tuleb tasakaalustada usalduse ja kogemusega, sest maismaal toimuvat sõjategevust ei saa viimse üksikasjani ette kirjutada;

Joonis 1. Eduka sõjakunsti viljelemise alused³

Muutustest hoolimata sõja põhiolemus tõenäoliselt ei muutu, see on endiselt vastuoluliste taotluste võitlus, millega kaasnevad surm, hirm, verevalamine, häving ja inimkannatused. Sõduri jaoks on sõda ka tulevikus alaline füüsiline ja moraalne väljakutse. Ta satub üheteaegu silmitsi äärmuslike ohtude (surm, vigastused), kaose ja teadmatusena situatsioonis, kus tingimused ja niigi karmi kehalise koormuse olukord pidevalt muutuvad.⁴

² Clemmesen, Michael (brigaadikindral). Balti Kaitsekolledži õppereis Waterloo lahingu väljale aastal 2000.

³ Joonis kol-Itn A. Lillenuurm.

⁴ Maaväe staap. Maaväe visioon. Tuleviku maavägi 2020+. 2006. Käsikiri.

PROJEKT

2) sõjategevus maismaakeskkonnas on tavaliselt lähedane ja isiklik ning tapmine ja hävitamine ei unune, sest seda lõhna, lärmi ja puudutust tunneb igaüks isiklikult ega unusta kunagi. Tagajärgi, mida tekitab jõu kasutamine või kellegi teise jõule allumine, pole kerge seljataha jätta. Üksused üritavad end kaitsta mitte ainult liikudes, vaid ka liikumist vältides, end varjates, pettes või rünnates. Nad ründavad või kaitsevad ennast tulejõu abil, mis võib olla otse- või kaudtuli, füüsiliselt või psühholoogiliselt. Nad kasutavad vägivaldseid ja vägivaltatuid vahendeid, et lõhkuda vastase sidusust, purustada või vähendada tema tahtejõudu või kaitsta omaenese neidsamu omadusi või oma rahvast. Eelnimetatud vahendid võivad tekitada suurt hävingut, mis võib konflikti põhjusi veelgi enam lõkkele puhuda või hoopis taltsutada. Maismaaüksused tegutsevad tavaliselt inimeste seas, kellest paljud on lahingu vaatepunktist kõrvalseisjad. Paljud sellest tulenevad vastasmõjud võivad avaldada otsustavat mõju konflikti tulemustele;

3) maaväe varustamine eeldab eraldisesvat logistikasüsteemi, sest lahingukontaktis olevad üksused ei saa ennast varude ja varustuse täiendamiseks lihtsalt kontaktist lahti siduda. Teenindustransport, haavatute evakueerimine ja tugevdusjõudude siirmine tekitavad maastikule ühendusteid, mis ei saa ristuda ilma teineteist mõjutamata. Palju erinevaid samaaegselt ja lähestikku toimuvaid tegevusi, mida mõjutavad maastik, kliima ja inimdünaamika, muudavad maismaakeskkonna teiste hulgas kõige keerukamaks ja proovilepanevamaks;

4) sõjategevust maismaakeskkonnas iseloomustab ajatu omadus, mis sisaldab endas inimajaloo vältel vähe muutunud maaväe eetose klannile omast olemust, maismaal peetava võitluse isikulist loomust ning maaväe organiseerumise ja grupeerumise viisi. Tehnika kasutuselevõtt ei ole kaotanud vajadust väikese meeskonna, individuaalse relva, varje ja kaeviku järele ning ei tee seda ilmselt kunagi;

Sõda (maismaal) toimub ohust, füüsilisest pingutusest, ebakindlusest ja juhusest koosnevas õhkkonnas. Sõjas on kõik lihtne, kuid ka lihtsaim asi on raske, ning need enamjaolt ettearvamatud ja ennustamatud raskused kuhjuvad ja tekitavad hõõrdumise, piduri vägivalda piiramatule paisumisele ja vallandumisele. Nimetatud raskused koosnevad ohust, füüsilisest pingutusest, informatsioonist või selle puudumisest ning loendamatu hulga muudest juhuse loodud väikestest ootamatutest asjaoludest ja kahtlustest. Need on mõned neist paratamatutest asjadest, mis ei lase tegelikul sõjal kunagi sarnaneda sõjaga paberil või plaanides.⁵

Karl von Clausewitz. On War

5) sõjalist vahendit on maismaakeskkonnas harva kasutatud teistest riigivõimu teostamise vahenditest sõltumatult. Ajaloo edukaimad sõjakäigud on olnud orkestreeritud kõikehõlmavalt ja ühendatult, kaasates mere- ja hilisemates konfliktides ka õhukomponenti. Seda sellepärast, et konflikti olemusse on sisse kirjutatud, et kumbki osapool püüab saavutada üleolekut kus iganes võimalik. Maaväe üksuseülem peab suutma neid kõikehõlmavaid ja ühendatud mõjusid ajas ja ruumis sünkroniseerida;

6) maismaakeskkonnas puhkenud konflikt kestab tavaliselt kauem, kui osapooled on arvanud või planeerinud. See pakub peaaegu alati loodetust, oodatust või esialgu

⁵ Clausewitz, Carl von. On War. Everyman's Library. New York & London & Toronto: Alfred A. Knopf, 1993. Esimese raamatu kokkuvõtlik tsitaatide kogum.

PROJEKT

näivast vähem valikuvabadust. Need tegurid omakorda muudavad konflikti iseloomu. Tahtmatud tagajärjed pikendavad konflikti, see on saavutatu või ärahoitu hind. Maismaakeskkonnas on konflikti raskem lõpetada, lahendada või ümber kujundada kui mistahes muus keskkonnas.

Esimene, ülim ja kaugeimaleulatuv hinnang, mille riigimees ja juht tegema peab, on see, millist sorti sõtta ollakse astumas, pidamata seda eksikombel või üritamata seda muuta millekski, mis selle olemusega kokku ei sobi.⁶

Karl von Clausewitz. On War

Konflikti iseloom

Konflikti iseloom on pidevas arengus. See muutub inimeste kogemuse, uuenduste ja konflikti dünaamika tõttu. Nüüdisaegse konflikti iseloom, mis annab aimu ka tulevikust, on paremini mõistetav, kui kirjeldada seda kui ülekoormatud, segipaisatud, väljakutseid esitavat, seotut ja piiratud. Need omadused annavad olulised kontekstilised juhised maismaakeskkonna doktriinile.

a. **Ülekoormatud.** Kuigi maavägi soovib liikumisvabadust, tuleb sõjalist mõju avaldada seal, kus see saavutab eesmärgi, mitte aga seal, kus on kõige kergem tegutseda. Üksused ei saa vältida enese kaasatõmbamist linnades või enimasustatud, poliitiliselt ja majanduslikult aktiivsetel aladel teostatavatesse operatsioonidesse. Seetõttu on maastik sageli tihedalt asustatud, kohati rahulolematute inimeste poolt, kellest osa võivad olla relvastatud. Merekeskkond hõlmab suurt hulka veesõidukeid, tiheda liiklusega laevateid ja sadamaid. Õhuruum on samamoodi ülekoormatud, sest tehnoloogia areng toob kaasa õhuruumi kasutajate, sealhulgas mehitamata õhusõidukite kiire leviku. Ka elektromagnetiline spekter ja küberruum on koormatud. Keskkondade seotuse tõttu esineb ülekoormatus nii füüsiliste ja virtuaalsete keskkondade vahel kui ka nende sees.

b. **Segipaisatud.** Segipaisatus toob kaasa võimetuse teha vahet inimeste, asjade ja sündmuste vahel. Just ülekoormatud keskkonnas pakub segipaisatus võimalusi varjamiseks ning tekitab segadust lahinguruumi andurites ja avalikus arvamuses. Nüüdisaegsed vastased püüavad taustaga ühte sulanduda. Kui nad on operatsiooniteatris kohalikud, kasutavad nad ära oma häid teadmisi kohalike olude kohta. Seaduslikkuse järgimise ja kaaskahjustuste vältimise nõue muudavad sihtmärkide kinnistamise, mõistmise, jälgimise ja hävitamise keeruliseks. Vastane võib kasutada allmaarajatisi, haiglaid, koole ja kirikuid ning tihedalt asustatud elupiirkondi. Küberruumis annab võime jääda distantsilt rünnates ise varjatuks isegi väikestele grupeeringutele võimaluse avaldada strateegilist mõju tugevamatele vastastele.

c. **Väljakutseid esitav.** Loovalt mõtlev nüüdisaegne vastane üritab tekitada katsumusi kõikides keskkondades, kus ta soovib piirata liikumisvabadust või avaldada mõju. Tehnoloogia kiire levik ja olemasoleva tehnoloogia uuenduslik kasutamine on sellele ohule toeks. Maismaal tõkestatakse liikumist miiniväljade ja isetehtud lõhkeseadmetega, mis on sageli üles seatud miiniväljadesarnaselt. Vastane püüab olulist maa-ala hoida või edundada poliitilistel või sõjalistel eesmärkidel. Merekeskkonnas seab miinide, laevatõrjeraketite, kiirründepaatide ja allveelaevade võime ohtu juurdepääsu merelt ja pärsib liitlasvägede siirmist meie operatsiooniteatrisse. Õhus takistatakse tegutsemist eriti madalamas õhuruumis ja

⁶ Ibid. P. 100.

PROJEKT

lennubaaside läheduses. Samaselt on arenemas juurdepääsu ja hõivamist takistavad võimed, sealhulgas võrguvõimekuse aluseks olevate satelliitide segamine. Vastased võivad piirata juurdepääsu operatsioonitandrile kas otseselt, näiteks raketirünnakute, tõkete, mehitamata õhusõidukite massirünnaku, mahalaadimisjaamade juurdepääsuteede mineerimise teel, või kaudselt, mõjutades poliitilist tahet ja avalikku arvamust. Välja saadetavad strateegilised sõnumid on sama häiritavad kui füüsiline ruum. Küberruumis toimuv on üha enam nii autonoomne kui ka füüsiliste vahenditega kooskõlastatud tegevus.

d. **Seotud.** Kogu maailmas koondub tegevus jätkuvalt üksteisega seotud sõlmpunktidesse. Need on tegevuskeskused, mis vajavad kaitset, kuid loovad samas ka võimalusi. Nende hulka kuuluvad nii kriitiline taristu, näiteks lennuväljad, sadamad ja satelliitsidejaamad, kui ka strateegilised asupaigad, sealhulgas valitsemiskeskused. Sõlmpunktid on ka kohad, kuhu on koondunud vastase strateegilised huvid, näiteks energeetika- ja tööstuskeskused või etnilised koondumisalad. Sõlmpunkte ühendavad võrgustikud, näiteks juurdeveoteed, mere- ja õhuteed ning arvutivõrgud. Neid võrke on võimalik lõhkuda, seepärast peab olema tagatud nende stabiilsus ja kohanemisvõime. Pääs operatsioonitandrile, olgu see füüsiline või virtuaalne, toimub tõenäoliselt just sõlmpunktide kaudu ja seetõttu, tuginedes eelõeldule, ei tohi seda pidada enesestmõistetavaks. Virtuaalruumid üritavad kõik konflikti osapooled kasutada samu sõlmpunkte, seega on sõbralike virtuaalvõrkude kaitsmine möödapääsmatu. Kogu maailm on meedia kaudu ühendatud, mis muudab kampaania sõnumi kontrollimise või isegi mõjutamise eriti keeruliseks.

e. **Piiratud.** Tänapäeva lahinguruumis seavad liberaalsed, demokraatlikud, õiguslikud ja ühiskondlikud normid operatsioonide läbiviimisele suuri piiranguid. Võitlejate ja mittevõitlejate üha keerulisem eristamine nõuab sihtmärkide määramise põhjalikku ettevalmistamist ja piiranguid täideviimisel. Üksikisiku üha suurenevad õigused ja hagemisvõimalused panevad ülematele kasvava kohustuse riskide kaalumisel. Erinevalt eelnevatest ajastutest on infoajastule omane meedia jõudmine kõikjale, see ohustab operatsioonijulgeolekut ning võib hetkega kahjustada ülema sõnumit ja tuua seeläbi kaasa ebasoovitavaid mõjusid. Need on mõned näited sellest, kuidas tegevuskeskkonna piirangud, mis ei kehti kõikidele osapooltele võrdselt, on oma iseloomult oluliselt muutunud.

Mõjud maismaakeskkonnale. Konflikti muutuv iseloom mõjutab maismaakeskkonda alljärgnevalt.

a. **Ohud.** Ohud tulevad kõikjalt, samaaegselt ja neid ei ole võimalik selgepiiriliselt eristada ega grupeerida. Traditsioonilises mõttes tagalat enam ei eksisteeri. Sõjapidamine ei ole vaid riigi monopol ja lahinguruumi osaliste nimekiri muutub üha kirjumaks, nende hulgas on irregulaarsed grupid, võrgustikud, esindajad ja ühendused. Näiteks Ukraina avalike allikate kohaselt on ainuüksi separatistide seltskond väga kirju ja jagunenud laias laastus kaheksaks huvigrupiks⁷:

- 1) Donbassi oligarhid ja nende banded (*Донбассские олигархи и их банды*),
- 2) Ukraina jõustruktuuride ülejoosikud (*ренегааты-силовики*),
- 3) lahingukogemusega palgasõdurid (*наёмники из горячих точек*),
- 4) ideelised vabatahtlikud (*идейные добровольцы*),
- 5) Donbassi ajupestud venekeelne proletariaat (*одураченный русскоязычный донбасский пролетариат*),

⁷ Lumi, Risto. Memo, nr 9.3-8/14/292 (AK). 18.06.2014.

PROJEKT

- 6) ukraina ja vene „vaid“ (*ватуки*),
- 7) allumatud⁸ (*беспредельщики*),
- 8) Venemaa jõustruktuurid (*официальный Кремль*).

Selline hübriidne iseloom tekitab kasvavate piirangutega reageerides ägedat hõõrdumist. Vastaste rakendatavad vahendid on mitmekesisemad kui eales varem, ulatudes ühendrelvaliikide manöövritest partisanitaktika ning majandussurvevastamisest ja diplomaatiast infosõja ja ülemaailmse infotehnoloogia kasutamiseni. Kuigi vastane võib olla situatsioonipõhiselt muteeruv, esineb tal siiski reeglina väliüksuste tunnusjooni, näiteks formatsioon, või neile omaseid põhiomadusi, näiteks juhtimissüsteem või ühine eetos. Tähtis on ka mõista, et ohud on suhtelised. Need ei pruugi olla enam kui riskid, kuid täideläinud ohud võivad olla hullemad kui ohud. Ohte tuleks mõõta kas tõenäolisuse või tõsiduse seisukohalt. Analüüs, mis ei suuda ohte selliselt mõõta, viib ülemäärase riskivältimiseni. Seda teemat käsitletakse lähemalt peatükis „Operatsioonide juhtimine“.

b. **Sõjategevuse liigid.** Maismaakeskkonna sõjategevust liigitatakse käesolevas doktriinis ainult mõistmise hõlbustamiseks. Tegelikult ei esine need kategooriad kunagi eraldatult ega tohiks seega olla vaadeldud järgalt lahterdatuna. Enamik konflikte eeldab samaaegseid, kattuvaid või seotud sõjalisi tegevusi. Nende tegevuste ja konflikti seosed kujutlevad keskkonda pigem mosaiigina, mis on täpsem kirjeldus kui seni NATO riikide doktriinides kasutusel olnud spektri mõiste, mis on informatsiooniajastu jaoks liigsustatud lähenemine. Mosaiik koosneb väikestest kildudest, mis kõik on suure pildi nägemiseks vajalikud. Selles mosaiigis esindab iga tükk sõjalist tegevust või tegevuste rühma. Need tegevused toimuvad konfliktikeskkonnas, mida mõjutavad viis põhilist mõjurit. Esimene neist on **üleilmastumine** (turgude ja suhtluse rahvusvahelistumine). Teine on **piiride kadumine** tegevuskeskkondade ning riiklike ja valitsusväliste tegevuste vahel. Kolmas on **innovatsioon**, mis põhjustab kiiret tehnoloogilist arengut ja võimaldab laiemat juurdepääsu tehnoloogiale. Neljas on **terav konkurents**, mis tuleneb ressursside nappusest ja ülemaailmsest ebavõrdsusest. Viies on paljude samaaegsete **hübriidohtude** areng konfliktis.

c. **Aeg ja ruum.** Info liikumise ja ühiskondlike muutuste kasvav kiirus, millele lisandub üha suurenev linnastumine, vähendavad liikumisvabadust maismaakeskkonnas nii füüsiliselt kui ka psühholoogiliselt. Eksimisevõimalusi jääb aina vähemaks. Taktikaliste vigadega on alati kaasnenud strateegiliste tagajärgede võimalus, kuid praegu kasvab see võimalus kiiresti.

d. **Ühend- ja mitmeriigioperatsioonid.** Maismaakeskkonnas ei saa operatsioone läbi viia teistest keskkondadest eraldatuna. Õhuruum ja küberruum omavad alati otsest mõju ning merekeskkond avaldab mõju otseselt või kaudselt. Maismaa operatsioonipiirkondade füüsilisi piire on üha raskem määratleda ja hoida, sest piirid muutuvad pooremaks, ebastabiilsus piirkondlikumaks ja ohud ülemaailmsemaks. Enamik operatsioone hõlmavad NATO ja Euroopa Liidu liikmesusest tulenevaid mitmeriigilisi koalitsioone, kahepoolset koostööd, regionaalset ja ametkondadevahelist mõõdet.

e. **Tehnoloogia.** Laiemat juurdepääsu võimaldava tehnoloogia kiire levik jätab konflikti osapooled ilma võimalusest üksteise üle tehnoloogilist üleolekut saavutada, tehnoloogia üksinda ei suuda kunagi tagada maismaakeskkonnas toimuva konflikti füüsilisi nõudmisi. Überpööratud talitlusviisid – algelise tehnoloogiaga lahendused

⁸ Hundiseadustest juhindujad

PROJEKT

kõrgtehnoloogilistele nurjumistele – on maismaakeskkonna operatsioonidel olulised, et vähendada tehnoloogilise eelise mõju ja leevendada konfliktile loomuomast hõõrdumist.

f. **Sõnum.** Selge sõnum on maismaakeskkonna operatsioonide kasvava tähtsusega aspekt tänu pealtnägijate ja meedia kõikjalolekule. Pette- ja üllatustegevusi on selles keskkonnas üha raskem korraldada, kuid need jäävad siiski ahvatlevaks pakutava mastaabi-, pingutus- ja riskisäästu tõttu.

g. **Füüsilised tegurid.** Füüsiline keskkond on muutumas üha keerulisemaks. Mittesurmavate ja täpsete lahenduste otsimise kiuste relvade tapmisvõime hoopis suureneb, nagu ka nende poolt tekitatavate ohualade suurus. Sõdur on lahinguväljal aina kaitsetum. Isegi valitsevas lahingusegaduses on sõduril raske end maskeerida, seda nii füüsiliselt kui ka sõnumi ja mõju poolest.

h. **Operatsioonide jätkusuutlikkus.** Maismaakeskkonna operatsioone tagav tegevus on lahinguruumi asendi lineaarsuse vähenemise tõttu muutumas üha keerulisemaks ning varustus- ja ühendusteel aina haavatavamaks. Nõudmiste, sihtpunkti, kestuse ja kauguse püsiv reaalsus tähendab, et ellu jääb ainult piisavat massi ja logistilist kompetentsust omav maavägi. Kuid sellised mõõtmed muudavad üksuste suurte kauguste taha siirmise keeruliseks ja logistiline struktuur, millele nad toetuvad, võib neid nii siduda kui ka võimekaks muuta. See tähendab ka, et nende taandumine või ümberpaigutamine eeldab eriliselt keerulist tegutsemist.

Jõu kasutamine

Toetudes konflikti olemusele ja iseloomule ning maismaakeskkonna olemusest ja iseloomust tulenevatele järeldestele, on võimalik kirjeldada, kuidas Kaitseliit jõudu kõige tõhusamalt kasutada saaks. Õigesti rakendatud jõud annab vastase üle füüsilise ja moraalse ülekaalu. Lahinguüksuste lõppeesmärk ongi surmavat jõudu kasutada või ähvardada selle kasutamiseks. Kuid füüsiliste kahjustuste tagajärjed võivad ülekaalu sõjaliselt või poliitiliselt õhnestada. Ülem peab leidma tasakaalu kolme sageli konkureeriva vajaduse vahel. Need on: sõjaohvrite arvu piiramine kaudsete vahendite ja tugeva väekaitse abil, elanikkonnaga läbikäimine mõistmis- ja usaldusõhkkonna loomiseks ning vastase meeltesse isikliku riski ja ebakindlustunde sisendamine. Üldpõhimõtte peaks olema kasutada võimalikult vähe, kuid mitte kõige väiksemat jõudu. Kellegi käitumist on parem muuta surve avaldamise kui tegeliku jõu kasutamiseks. See eeldab ähvarduste ja ajendite peent kombinatsiooni, mis võimaldab ülemal säilitada kontrolli ilma initsiatiivi või avalikku toetust kaotamata. Jõu näitamine ilma selle kasutamiseteta võib omada võimsat heidutavat mõju, kuid see toimib ainult siis, kui selle jõu võimalikkust tunnistatakse ja mõistetakse.

Jõu kasutamise olemus

Maismaakeskkonna olemus määrab, kuidas selle raames jõudu kasutada ja milleks maavägi peab oma olemuselt võimeline olema. Maavägi peab:

a) **mõistma, et inimesed on võime. Maavägi⁹ on muude väeliikide seas ainulaadne selle poolest, et sinna kuuluvad inimesed ongi võime. Õhu- ja merevägi tavaliselt mehitavad varustust, maavägi aga varustab mehi. Õhu- ja mereväes on inimeste eesmärk toimetada varustus kohta, kus see saab oma mõju**

⁹ Maavägi hõlmab Kaitseliitu ja Kaitseväge maismaakomponenti, mille hulka arvestatakse ka erioperatsioonide väejuhatust ja toetusväejuhatust.

PROJEKT

avaldata. Maaväes on eesmärk kasutada varustust selleks, et viia inimesed kohtadesse, kus nad saavad mõju avaldata. See erisus mõjutab põhimõtteliselt maaväe eetost, liidriks olemist ja ressursside kasutamist. Inimesed on maaväe võime ning see võime sõltub nende motiveeritusest, väljaõppest, väärtustamisest ja kogusest;

b) **toetuma põhimõtetele, mitte ettekirjutustele. Maismaakeskkonnas peaksid ettekirjutused piirduma põhidriillide ja struktuuridega, jättes ruumi selgel filosoofial ja põhimõtetele põhinevale tegevusvabadusele.** Rõhk on asetatud kavatsuse, olukorra, ohtude ja võimete mõistmisele, mitte aga kindlaksmääratud protseduuride järgimisele.

Seda mõistmist kasutatakse ära kaudseks lähenemiseks, mis suunab tugevuse nõrkuste vastu. Seda võimet peab toetama juhtimisfilosoofia, mis tsentraliseerib kavatsuse ja detsentraliseerib täideviimise. Samuti eeldab see doktriini ja põhioskusi, mis on kohandatavad erinevates olukordades. See omakorda nõuab kujutlusvõimet ja loovat mõtlemist oskuse või doktriini sobitamiseks väljakujunenud olukorraga;

Mitte efektipõhise lähenemise kontseptsioon ei ole vildakas, vaid seda rakendatakse vildakalt¹⁰.

Ameerika Ühendriikide merejalaväe kindral James Mattis

c) **tulema toime kompleksusega.** Maismaakeskkonnale on omane säärane kompleksus, et tegevuse tagajärgedes ei saa mingilgi määral kindel olla. Lisaks nõuab maismaise võitlusvõimsuse loomine ja kasutamine aega ja hoolikat seadistamist. See mõjutab põhimõtteliselt juhtimist, staabitööd ning tegutsemis- ja võitlusviise, mis nõuavad kompleksusega toime tulevaid staape. Kompleksusega hakkamasaamine eeldab, et inimesed omandavad vilumuse keskkonna mõistmisel kogu selle nüanssides, visualiseerimisel ning selle põhjal lihtsate plaanide koostamisel ja täideviimisel, tundes seejuures ära hetked, mil olukord muutub. Selliseid oskusi pole võimalik omandada ilma individuaalse väljaõppe, paindlike ja kohanemisvõimeliste struktuuride ega korduva kollektiivse väljaõppeta;

d) **võtma riske.** Riskid on neutraalsed, mitte negatiivsed. Nad pakuvad soodsaid võimalusi sama palju kui kujutavad endast ohtu. Et Murphy seadus (kui midagi saab untsu minna, siis ta ka untsu läheb) kehtib kõikjal maismaakeskkonnas, on tarvilik enesekindel suhtumine riskidesse. See keskkond nõuab ülemaid ja tegutsejaid, kes suudavad riske kaalutleda, ära kasutada ja leevendada, otsuseid langetada ja neid selgelt edastada. Selline võime peaks olema kultuuriliseks normiks tõhusas Kaitseliidus, mille liikmed pärinevad ühiskonnast, kus normiks on pigem riskide vältimine. Riskide võtmist käsitleb täpsemalt peatükk „Operatsioonide juhtimine“;

e) **tegutsema pragmaatiliselt.** Maismaakeskkonnas toimuva konflikti ennustamatus tähendab, et mõned tegevuskäigud, mis peaksid toimima, tegelikult ei toimi. Paindlikkus, kogemus ja **terve mõistus** ühendavad jõud, et saavutada pigem pragmaatilised kui puhtad tulemused. Seega peaks Kaitseliit, mis ei saa kunagi nautida täielikku teadlikkust või ründamatut tehnoloogilist üleolekut, tundma end mugavalt ka segastes oludes ja olema asjatundlik improviseerija;

f) **mõistma asümmeetriat.** Maismaakeskkonna operatsioonid on määratluse kohaselt asümmeetrilised, sest vastane on alati erinev, isegi kui erinevus on tilluke. Sellised erinevused võivad kajastuda füüsilistes tunnustes, näiteks struktuur,

¹⁰ Maligned and Misunderstood. Armed Forces Journal. March 1, 2009.
<http://www.armedforcesjournal.com/maligned-and-misunderstood/>.

PROJEKT

varustus, taktika, hulk, või abstraktsemalt, näiteks kavatsuses, kultuuris ja väärtustes. Sellist loomulikku asümmeetriat võidakse meelega rõhutada, sest vastane taotleb üleolekut enda tugevusi täiustades ja vastaspoole nõrkusi rünnates. Asümmeetria mõistmine eeldab delikaatsust, mida hägustab konflikti lihtsustatud lahterdamine. Võtmeküsimus pole mitte, kas konflikt on asümmeetriline, vaid kuidas ja mil viisil on see asümmeetriline;

„Heas“ sõjas kohtuvad armeed lahinguväljal, kus on reeglid ja piirid, see on formaalne situatsioon. Kui rahvas tõuseb partisanisõjale, siis formaalsused, reeglid ja piirid kaovad. Puudub võimalus eristada sõpra vastasest, selline ettearvatu keskkond osutus ameeriklastele ohtlikuks, sest nad ei olnud ette valmistanud seda tüüpi lahinguteks.¹¹

Josh Hochgesang, Tracye Lawyer ja Toby Stevenson USA sõdurite kogemusest Vietnami sõjas

g) **manööverdama, lööma ja kaitsma.** Eksisteerib põhiolemuselt muutumatu vajadus manööverdada kaitstult ja varustusala toetuse abil üle maastiku, jõudmaks kohta, kus anda tulejõudu kasutades löök, et saavutada määrava tähtsusega olukord, mis sageli nõuab maa-ala hõivamist ja kaitsmist. Liikumine kõrge ohutusega keskkonnas võimeka vastase vastu ilma orgaanilise kaitse ja lõimitud tulejõuta lõpeb peaaegu alati lüüasaamisega. Neid võimeid ei saa kokku klopsida vahetult enne võitlust, selline ühendrelvaliikide manööver nõuab suurt asjatundlikkust, lõimumist ja praktikat;

h) **haarama initsiatiivi.** Initsiatiivi hoidmine loob võime sündmusi dikteerida, mis on konfliktis edu saavutamise eeltingimus. Maismaakeskkonnas võivad initsiatiivi haaramise võimalused olla üürisused ja raskesti äratuntavad. Kaitseliit peab suutma tabada õiget hetke initsiatiivi haaramiseks ja siis initsiatiivi hoidma. See sõltub olukorra mõistmisest, füüsiliselt ja vaimsest erksusest ning jõulisusest;

i) **säilitama sidusust.** Kaitseliit ilma sidususega on suhteliselt võimetu. Keskkonna keerukus ja ebakindlus ning füüsiline nõudlikkus vajab üksusi, mis on võimelised kaost ära kasutama, mitte seda süvendama. Sidusus hoiab koos üksuse moraalselt, füüsilist ja kontseptuaalselt mõõdet. See on mõtleva vastase esmane sihtmärk;

j) **taluma šoki mõjusid.** Indiviidi tasandil häirib šokk isiku tasakaalu ning lõhub tema mõtteid, tundeid ja füüsilist võimekust. See võib oluliselt vähendada osalust ning tekitada paanikat ja ebamõistlikke reaktsioone inimeste gruppides. Et šokk on konflikti loomulik kaasmõju, saavutab tõelise eelise seda individuaalselt või kollektiivselt ületada või vähemalt sellega toime tulla suutev üksus. See nõuab distsipliini, sidusust ja eelkõige ettevalmistust realistliku väljaõppe kaudu.

Jõu kasutamise iseloom

Maismaakeskkonna iseloomust tulenevalt on võimalik anda edasisi juhiseid selle kohta, kuidas jõudu kasutada. Et suuta jõudu kasutada või ähvardada selle kasutamisega, peab Kaitseliit olema:

a) **homogeenne.** Kaitseliidu struktuuride erksus tuleneb suurel määral nende samalaadsusest. Mida suuremad on spetsialiseerumine ja erinevused, seda madalam on üksuse üldine mitmekülgus. Homogeensus saavutatakse paljude

¹¹ Hochgesang, Josh; Lawyer, Tracye; Stevenson, Toby. The Psychological Effects of the Vietnam War. Ethics of Development in a Global Environment. July 26, 1999.
https://web.stanford.edu/class/e297c/war_peace/media/hpsych.html.

PROJEKT

võitlusvõimsuse elementide abi. Näiteks kohandatavatel alustel põhinev väljaõpe, põhioskustena käsitlevate oskuste hulga suurendamine erioskuste asemel, jõuliste struktuuride kasutuselevõtt ja võimalikult väheste variatsioonidega varustuse kasutamine;

b) **universaalne**. Universaalne mõtteviis (kuhu iganes, millal iganes, mistahes ülesannet täitma) peaks olema individuaalse ja kollektiivse eetose aluseks. Seda sihipärast suhtumist peavad tugevdama valmidus võidelda, isiklik jätkusuutlikkus, selge, tsentraliseeritud kavatsuse ja ressurssidega tagatud detsentraliseeritud täideviimise põhimõte, professionaalne valmidussüsteem ning suutlikkus üksusi strateegiliselt ja kiiresti rakendada ja seejärel ülal pidada. Universaalne ei tähenda tingimata kiirreageerimist. Universaalne lähenemine peaks sisaldama ka kestva kohaloleku elementi, mis on kooskõlas Kaitseliidu kogukondliku olemusega, et ennetada, mõista ja ära hoida konflikti ning sellele ka reageerida;

c) **arukas**. Suutlikkus olukorda aduda on maismaakeskkonnas olulise tähtsusega. Osaliselt annab just see inimestele eelise konkurentide ees. Kaitseliitlased peavad suutma mõista konflikti iseloomu. Ka kujutlusvõime on tähtis, sest see toidab innovatsiooni ja kaudsete lähenemisviiside ärakasutamist. Kaitseliit vajab inimesi, kes suudavad mõelda lõpuni ning planeerida ka teise ja kolmanda järjekorra tagajärgede puhuks ning ette näha tuleviku trende. **Selleks on vaja haridus- ja õppimissüsteemi, mida kõige kõrgemal tasandil juhitakse ja vahel ka peale surutakse**. Osaks sellest süsteemist peab olema usaldus, selged juhised ja professionaalne pädevus, mis sünnib korduvast praktikast ja valmidusest väljakutsetele vastata. Operatsioonidel peavad need omadused koonduma staapidesse, mis on üles ehitatud ja ressurssidega varustatud nii, et juhtida sündmusi maa-alal ning tulla toime kohalike omavalitsuste, koostööpartnerite ja kõrgemate staapide poolt avaldatava survega;

d) **improviseeriv**. Kaitseliit peab looma oma inimestele – ehk võimele – tingimused eelise saavutamiseks ja selle eelise hoidmiseks võimeka vaenlase vastu. See nõuab inimesi, keda iseloomustab isiklik universaalne eetos, pühendumine relvakandjana teenimisele, väga hea füüsiline vorm, vaimne vastupidavus, välioskused, lahinguväljadistsipliin ja enesekindel hoiak. Kõige tähtsam on tunnistada, et klišeedes peitub tõde: ükski plaan ei pea vastu kokkupõrkele vaenlasega, enamik varustust on loodud võitlemiseks eelmises sõjas ning doktriin muutub iganenuks niipea, kui see avaldatakse. Need stamppiirangud kehtivad kõigile konflikti osapooltele. Seetõttu jääb peale see osapool, kes suudab tõhusamalt improviseerida. **Improvisatsioon on initsiatiivi haaramise ja hoidmise võti** ning tagab vastasega võrreldes vajaliku erksuse. Võitlusvõimsuse kolm komponenti on meie edukuse olulised lähtepunktid, kuid improviseatsioon on see, mis annab meile eelise;

e) **otsustav**. Kaitseliidust on vähe kasu, kui see pole piisavalt jõuline otsuste elluviimisel. See peab suutma sündmusi ja tingimusi kujundada ning alal hoida. Kuid tõeliseks mõõdupuuks on Kaitseliidu suutlikkus otsustavaid tegevusi läbi viia, mis tähendab kasutada vajadusel surmavat jõudu ja seejärel saavutatud seisundit kaitsta, seda vajadusel ka pikemat aega. Jõu kasutamine hõlmab ohu leidmist ja tuvastamist, selle sidumist tema vabaduse piiramiseks ning löömist või kahjutustamist. Järgneb soodsa olukorra ärakasutamine. Kogu pingutus peab olema jätkusuutlikult varustatud ning üksuse enda haavatavused kaitstud. Tõenäoliselt nõuab see ühendvää- ja -relvaliikide ning tsiviilvõimude manöövrit soodsa olukorra saavutamiseks ning ulatuslikku alajulgestust selle säilitamiseks. **Tänapäevases konfliktis võib võit olla eesmärgina liiga absoluutne, vaja on edu peenemat**

PROJEKT

määratlemist. Selles suhtes on Kaitseliidul ainulaadne positsioon, et otsustavaid mõjusid vajadusel viivitamatult ümber suunata või muuta;

f) **põhjendatud.** Tõhusa Kaitseliidu moraalne sidusus põhineb paljuski selle põhjendatusel. Konfliktis osalemisele ja valitud vahendite kasutamisele peab leiduma õigustus. Kaitseliit peab suutma toime tulla lõputult kasvavate ohtude ja samas aheneva tegevusvabadusega. Seetõttu on vaja kõike kaalutletult põhjendada, kusjuures ühtegi taku ei käsitleta enesestmõistetavana.

Sõjapidamise tasandid

Konflikti olemuse ja iseloomu eristamisel on abiks, kui käsitleda seda laiemalt kolmel tasandil. Jutt on sõjapidamise tasanditest, mille struktuur ja distsipliin aitavad hoida selget eesmärgiühtsust riigi, selle maakaitsejõudude ja nende ülesannete vahel.

Sõjapidamise tasandid on strateegiline, operatsiooniline ja taktikaline. Need on tasandid, millel juhitakse ja kontrollitakse sõdu, sõjakäike, operatsioone, sõjalist tegevust ja taktikalisi tegevusi. Need ei ole seotud juhtimistasanditega. Nii korpuse, diviisi, brigaadi kui ka pataljoni ülemad võivad tegutseda operatsiooni- või taktikatasandil. Operatsioonikeskkonna suurenev keerukus (sealhulgas ülemaailmse infovahetuse edusammud) muudab erinevate tasandite lahterdamise raskemaks, kuid see käsitlus on endiselt abiks konflikti mõistmisel ja strateegia väljatöötamisel.

Ka pole tõsi, et sõjaväljal piirdub strateegia kõrgema juhtkonna tasandiga.

Tänapäeva konflikt oma ettearvamatus, kaose ja inimkesksusega sätestab kasvava üksikindiviidi rolli lahinguruumi hindamisel ja vajalike otsuste langetamisel.¹²

Strateegiline tasand

Strateegilise tasandi tähtsust esile tuues viitas David Fraser feldmarssal Alanbrooke'i arvamusele strateegiast kui „[...] eesmärgist, mis on või peaks olema loomult poliitiline ja sellest eesmärgist tuleks tuletada sõjalised eesmärgid, mida soovitakse saavutada, hinnata neid eesmärke nende seatavate tegevusnõuete ja nende saavutamiseks tõenäoliselt vajalike eeltingimuste vaatepunktist, võrrelda saadaolevaid ja potentsiaalseid ressursse tegevusnõuetega ning koostada selle protsessi tulemusena selge tegevuste eelisjärjestus ja otstarbekas tegevuskäik.“¹³

Strateegia puhul omavad väe seisukohalt erilist tähtsust kaks aspekti.

a. **Riiklik strateegia.** Edukas riiklik strateegia rajab diplomaatilist, majanduslikku ja sõjalist võimuvahendit kasutades tee riiklike huvide saavutamiseni. **Edukad strateegiad on tavaliselt algusest peale lõimitud**, hõlmates kõiki valitsusasutusi ja ametkondi. Riiklikust strateegiast tulenevad neli üldisemat kohustust:

- 1) täpsustada sõjalise tegevuse strateegilisi eesmärke;**
- 2) määrata selle tegevuse piirangud, sealhulgas tingimused tegevuse lõpetamiseks;**

¹² Kiili, Meelis (Brigadier General). Auftragstaktik in the Era of Network-centric Warfare. USAWC Program Research Projekt. Carlisle Barracks (Pennsylvania): U.S. Army War College, 2013. P. 8.

¹³ Fraser, David. Thinking Strategically. The Royal College of Defence Studies, 2012. October. P. 19.

3) tagada vajalikud ressursid. See peab vajadusel hõlmama riigi majanduspoliitika aluste suunamist;

4) selgitada strateegiliste sõjaliste ja sõjaväliste tegevusliinide omavahelist mõju ning kirjeldada, kuidas nende edukus aitab saavutada üldisi riiklikke eesmärke.

b. **Sõjaline panus strateegiasse.** Sõjaline panus strateegiasse tähendab sõjaliste ressursside rakendamist riiklike strateegiliste eesmärkide saavutamiseks, eriti riigikaitse põhipingutuse ressurssidega tagamiseks. See hõlmab üksuste rakendamise kunsti ja teadust. Operatsioonide planeerimise ajal määrab sõjaline panus strateegiasse operatsioonitasandi eesmärgid, paneb paika vabadused ja piirangud, sätestab soovitud lõpptulemuse ning kirjeldab vajalikku sõjalist tegevust ja ressursse. See teeb võimalikuks pädeva sõjalise nõu andmise valitsuse otsuselangetajatele. Seejärel viiakse läbi kampaania. Kampaania on rida sõjalisi operatsioone, mis on planeeritud ja läbi viidud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks sõjatandril või operatsioonipiirkonnas.

Strateegiline sõnum. Maismaakeskkonnas on vajalik kõikidel tasanditel mõista operatsiooniliste ja taktikaliste tegevuste strateegilist konteksti. Globaliseerunud ja võrgustunud lahinguruumis on vähe olukordi, kus taktikalistel tegevustel ei saa olla strateegilisi tagajärgi. Strateegilise konteksti mõistmisel on abiks lugemisvara laiendamine. Edukas sõjaline kampaania vajab strateegilist sõnumit, mis väljendab, milleks on sõjaline kampaania vajalik, milline on selle õiguslik alus, kuidas see õnnestub ja mis selle käigu tegemata jätmise võib riigile maksma minna. See sõnum peab jõudma kampaanias osalejate, kodumaise auditooriumi ja ka laiema rahvusvahelise üldsuseni. Sõnum loob kavatsuse ja põhipingutuse väljendamiseks keskkonna, andes orientiiri, mille järgi võrreldakse taktikalisi tegevusi. Samal ajal mõtlevad vastased välja oma sõnumeid. Nad võivad neid sõnumeid väga asjatundlikult levitada, kasutades selleks üleilmastumist ja arenevat tehnoloogiat. Et nad on erksad ja vähem kammitsetud näiteks järelevalvest ning oskuslikud lihtsameelsuse ja emotsioonidele rõhumise ärakasutamisel, jõuavad nende sõnumid sageli esimesena avalikkuse ette. Strateegiliste sõnumite võitlus on sama tähtis kui mistahes teine sõjakäigu aspekt.

Operatsioonitasand

Ühendkampaaniaid ja -operatsioone planeeritakse ja juhitakse operatsioonitasandil riikliku või alliansi strateegia täideviimiseks. Sellel tasandil tõlgitakse abstraktsed strateegilised eesmärgid praktilisteks taktikalisteks tegevusteks ja varustatakse need ressurssidega. „Taktika moodustab sammud, millest pannakse kokku operatsioonitasandi hüpped, kusjuures teed näitab strateegia¹⁴.“ Operatsiooni juht kujustab, planeerib, järjestab ja hoiab kampaaniat oma operatsioonipiirkonnas ülal vastavalt kinnitatud plaanile. Ta juhhib operatsioone kampaania raames. Vahe strateegilise ja operatsioonilise tasandi vahel on harva selge, see on pigem hägustunud.

Taktikatasand

¹⁴ Свечин, А. А. Стратегия. 2nd ed. Moscow: Военный Вестник, 1927.

PROJEKT

Kasutades taktikalisi põhiülesandeid, planeeritakse ja viiakse taktikatasandil läbi lahinguid ja kokkupõrkeid, et saavutada operatsiooni juhi poolt kampaaniaplaanis sätestatud sõjakäigu eesmärged. Just taktikalisel tasandil osalevad üksused otseselt sõjalises tegevuses ja sellest johtuvates taktikalistes tegevustes. Taktikalise tasandi edusammud ei tähenda automaatselt kampaania edukust. Et rajada sild, tuleb operatsioonitasandil ette võtta tõhus ja kõikehõlmav sõjakäik, mis juhindub harmooniliste eesmärkide, viiside ja vahendite sidusast strateegiast, muidu võideldakse taktikalisi lahinguid asjatult.